

ZOFIA PAŁUBSKA

Międzywydziałowy Zakład Leksykograficzny KUL

SPRAWOZDANIE – XXVIII DNI DUCHOWOŚCI W KUL

XXVIII Dni Duchowości, organizowane przez Instytut Teologii Duchowości KUL pod hasłem „Świadek Jezusa”, odbyły się w piątek i sobotę 21 i 22 listopada 2003 r. Program ich przewidywał 11 wykładów i 2 etapy dyskusji, zaplanowanej na zakończenie 1. i 2. dnia sympozjum. Motywem przewodnim sympozjum było męczeństwo w rozumieniu chrześcijańskim, a okazją do tak sprofilowanego spotkania polskich teologów duchowości stało się milenium męczeństwa pięciu Polskich Męczenników z Międzyrzecza nad Obrą: Benedykta, Jana, Izaaka, Mateusza i Krystyna.

Spotkanie otworzył dyrektor Instytutu Teologii Duchowości ks. prof. dr hab. Marek Chmielewski, który po ciepłym przywitaniu zebranych uczestników dokonał merytorycznego wprowadzenia w obrady. Zauważył, że całej historii chrześcijaństwa w ogóle, w tym chrześcijaństwa na ziemiach polskich, towarzyszy fenomen męczeństwa za wiarę w Jezusa Chrystusa; motywem heroicznej postawy męczenników jest zdeterminowana wierność Chrystusowi, a sprawcami ich męczeństwa byli kiedyś władcy kierujący się gniewem, zawzięcią lub polityczną krótkowzrocznością, zaś obecnie „są [to] ludzie tchórz-

liwi, ukrywający się pod szyldami zakamuflowanych systemów ideologicznych, agresywnych wobec wszystkiego, co prawdziwie ludzkie i Boże” Paradoksalnie – nie zdołali zniweczyć chrześcijaństwa, a przelana przez nich krew lub heroiczne świadectwo bezkrwawe stawało się, i staje się ciągle, *semen christianorum*.

Pierwszy wykład, nt. „Teologiczna interpretacja chrześcijańskiego męczeństwa”, wygłoszony przez seniora Instytutu, jego twórcę i wieloletniego koryfeusza, ks. prof. dra hab. Waleriana Słomkę, dotyczył rozumienia ofiary z życia dla Chrystusa. Zgodnie z etymologią termin „męczennik” (łac. *martyr*) ma dwa znaczenia: męczennik oraz świadek. Zatem męczennik jest świadkiem prawdy. Pierwszym męczennikiem, a zarazem pierwszym świadkiem prawdy Bożej, był Jezus Chrystus. Zapowiadając swoim wyznawcom, że spotka ich nienawiść od świata, desygnował niejako wielu z nich do męczeńskiego świadectwa. Ks. Słomka omówił trzy kategorie męczeństwa: przez przelanie krwi za Chrystusa, przez wyznanie wiary w Chrystusa przed trybunałem, nie powodujące gwałtownej śmierci (tzw. desygnowanie początkowe) oraz przez doskonałe wcielanie w życie przykazań i rad ewangelicznych (tzw. białe męczeństwo). Zatem wszyscy chrześcijanie są powołani do męczeństwa i mają możliwość dania świadectwa wiary Chrystusowi. Wykładowca podkreślił wartość męczeństwa: inicjującą przynależność do Chrystusa (chrzest z krwi w miejsce chrztu z wody i z Ducha Świętego) i kerygmatyczną (jest wymownym świadectwem o prawdzie w świetle miłości do Boga). Nadmienił też (za A. Soccim), że współczesny cywilizowany świat jest zubożniały na wymowę męczeństwa.

Kolejny wykładowca sesji przedpołudniowej, biskup pomocniczy diecezji gorzowsko-zielonogórskiej ks. dr Paweł Socha, poświęcił swoje wystąpienie nt. „Pierwsi męczennicy polscy” tematowi partykularnemu – męczeństwu pięciu misjonarzy: Benedykta, Jana, Izaaka, Mateusza i Krystyna w milenijną rocznicę ich śmierci. Poinformował, że żywy wkrótce po męczeńskiej śmierci kult potencjalnych misjonarzy zanikł, zdynamizowany następnie w XII w. w Kazimierzu Królewskim, po kolejnym zaniechaniu, ożył w XVI w. w związku ze sprowadzeniem ich relikwii z Czech przez Lubrańskich. W okresie ponownego ożywienia kultu Pięciu Męczenników po II wojnie światowej, wyrażającego się powierzeniem im patronatu (obok Matki Boskiej Rokitniańskiej) nad diecezją gorzowsko-zielonogórską, 5 listopada 1966 r. nastąpiła intronizacja relikwii do Międzyrzecza. Silnym wyrazem ich kultu był hołd papieża Jana Pawła II złożony im 2 czerwca 1987 r. podczas pielgrzymki do Ojczyzny oraz, m.in., peregrynacja relikwii po diecezji w 2002 r.

Bp dr Paweł Socha wypełnił swoim słowem również centralny moment pierwszego dnia sympozjum, głosząc homilię podczas Mszy św., której przewodniczył jako celebrans.

Program sesji przedpołudniowej zakończył wykład nt. „Lęk i męstwo świadka wiary” prof. dra hab. Antoniego J. Nowaka OFM, który scharakteryzował dwojaki wymiar lęku ludzkiego: 1. lęk egzystencjalny – jest on sygnałem przed zagrożeniem, jest cierpieniem; 2. bojaźń Boża – lęk przed utratą więzi z Chrystusem. Przeciwwagą lęku jest męstwo, zakorzenione w wierze i miłości, które w świętym Kościele pozwala iść za Chrystusem mimo potencjalnej możliwości utraty życia.

W sesji popołudniowej został zaprezentowany bogaty w treści historyczne i teologiczne wykład ks. prof. dra Jerzego Misiurka „Męczennicy w dziejach Kościoła polskiego” Materią jego były dzieje męczeństwa polskich katolików w ramach trzech okresów naszej historii: średniowiecza, czasów nowożytnych (od XVII w.) i II wojny światowej, aż po świadectwo ks. Jerzego Popiełuszki. Wykładowca podkreślił międzynarodowy wymiar i uniwersalne znaczenie męczeństwa pierwszych męczenników – św. Wojciech, Czech z pochodzenia, był misjonarzem na ziemiach polskich i naszym pierwszym świadkiem Chrystusa; spośród Pięciu Polskich Męczenników Jan i Benedykt przybyli z Italii, by u nas w 1003 r. oddać życie za Chrystusa; Brunon z Kwerfurtu wraz z 18 towarzyszami ofiarowali je Bogu w 1008 r. W czasach nowożytnych ponadnarodowy wymiar miało męczeństwo Melchiora Grodzieckiego, który w 1619 r., wraz ze Stefanem Pongraczem i Markiem Stefanem Križem, poniósł śmierć za katolików w Czechach; podobne świadectwo dał Jan Sarkander. W 1623 r. za jedność Kościoła został umęczony Jozafat Kuncewicz, w 1657 r. Andrzej Bobola, a w 1874 r. – 13 podlaskich unitów z Pratulina. Uniwersalny wymiar ma również męczeństwo św. Teresy Benedykty od Krzyża.

Umocnienie wiary i integracja społeczna młodego państwa polskiego stały się owocem męczeńskiej śmierci św. Stanisława w 1079 r. Profesor Misiurek ukazał też moralny sens męczeństwa Karoliny Kózkówny w obronie czystości i godności życia.

Prelegent ukazał też sens męczeństwa polskich świadków wiary w Chrystusa jako ofiary za życie bliźnich – św. Maksymilian Kolbe przyjął śmierć w zamian za życie ojca rodziny, zaś 11 nazaretanek ofiarowało swe życie za mieszkańców Nowogródka. Z miłości do Chrystusa, ożywionej wiarą, oddały życie rzesze męczenników z okresu II wojny światowej. Prelegent wspominał ich 108 błogosławionych przedstawicieli.

Według ks. prof. Misiurka męczennicy polscy „ukazują [...] obraz Kościoła w Polsce, który [...] za wiarę złożył świadectwo wierności Bogu i Jego prawu, łącząc ofiarę własnego życia z ofiarą Jezusa Chrystusa”

Męczenników II wojny światowej dotyczył wykład dra Gabriela Bartoszewskiego OFMCap – pt. „Beatyfikacja męczenników II wojny światowej” Wykładowca podkreślił, za papieżem Janem Pawłem II, wartość męczeństwa, m.in. św. Maksymiliana Marii Kolbego, ocalającego od upodlenia ludzką godność. W sytuacji, gdy instynkt samozachowawczy wyzwalał zdeterminowaną troskę o przetrwanie, znajdowali się ludzie wybierający śmierć z miłości do Chrystusa w udręczonych bliźnich. Zatem sukcesem duchowym jest uznanie męczeństwa Maksymiliana Kolbego z miłości do Chrystusa za tytuł do orzeczenia jego świętości.

Na „Wychowawcze znaczenie hagiografii” zwrócił uwagę ks. prof. dr hab. Stanisław Werbiński, kierownik Zakładu Duchowości UMK w Toruniu. Wyraził postulat, by ukazywać świętych jako wzory osobowe, potrzebne w każdej kulturze.

Wykład, pt. „Świadkowie Prawdy w społeczeństwie medialnym”, kończący program pierwszego dnia sympozjum, wygłosił dr Zenon Hanas SAC, wiceprowincjał Księży Pallotynów, profesor seminarium w Ołtarzewie, adiunkt UKSW; dotyczył on roli środków masowego komunikowania w przekazywaniu świadectwa o Chrystusie społeczeństwu „medialnemu” W sytuacji zalewu informacjami świadectwo musi być oparte na prawdzie o Chrystusie i na wierze w Jezusa Chrystusa jako najważniejszej życiowej wartości.

Drugi dzień sympozjum, 22 listopada 2003 r., rozpoczął się Mszą św. koncelebrowaną przez kapłanów uczestniczących w sesji. Przewodniczył jej bp prof. dr hab. Jan Śrutwa, ordynariusz diecezji zamojsko-lubaczowskiej. Główny celebrans wygłosił homilię, w której przedstawił męczeństwo wspomnianej w tym dniu św. Cecylii i scharakteryzował determinację innych świadków Chrystusa – św. Szczepana i św. Pawła.

Na sesji bp Jan Śrutwa wygłosił wykład – nt. „Męczennicy pierwszych wieków”, poświęcony męczennikom galijskim z doliny Rodanu. Przedstawił dramat chrześcijan II w., poddawanych okrutnym prześladowaniom z jednej strony i surowemu osądowi za ewentualną apostazję z drugiej. Cechą charakterystyczną męczenników galijskich była pokora – nazywali siebie wyznawcami i nie wynosili się nawet nad apostatów.

Biskup podzielił się osobistym doświadczeniem męczeństwa Zamojszczyzny w okresie II wojny światowej.

Sympozjum zakończyło się silnym akcentem świadectwa abpa prof. dra hab. Kazimierza Majdańskiego ze Szczecina, przedstawionego w postaci jego

odczytu pt. „Martyrologium polskiego duchowieństwa”; z powodu nieprzybycia autora odczyt zaprezentował delegowany kapłan z Instytutu Studiów nad Rodziną z siedzibą w Łomiankach, dr Jarosław Szymczak. Abp Majdański zwrócił uwagę na dwa symbole męczeństwa Polaków: Katyń na Wschodzie i Dachau na Zachodzie. Sam doświadczył obozu w Dachau, gdzie co trzeci więzień był Polakiem, a co drugi kapłan złożył ofiarę z życia. Według opinii badaczy historii obozu polscy kapłani najdłużej zachowali ludzką godność, znosząc zniewagi dla Imienia Jezus. Odczyt został uzupełniony 30-minutową projekcją filmu *Czas wielkiej próby* – dokumentu męczeństwa narodu polskiego, w tym katolickiego duchowieństwa, za świadczenie prawdy o Chrystusie.

W dyskusji padł głos świadka męczeństwa w imię Jezusa Chrystusa na terenie byłego Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich.

Dyrektor Instytutu Teologii Duchowości ks. prof. dr hab. Marek Chmielewski zamknął symposium refleksją: my też jesteśmy zaproszeni do dawania świadectwa prawdzie, której uosobieniem jest Jezus Chrystus.

Obradom symposium towarzyszyła bogata oferta wydawnicza z zakresu teologii duchowości, głównie autorów z KUL.